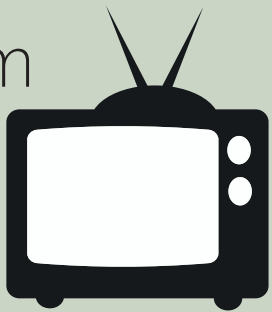

TORSDAG 10 NOVEMBER. NR 45/2016

Yle Fem
stöps
om
Sidan 4

Blev präst
och fann
sina förfäder
Sidan 2

Folket vill
att kyrkan
ryter till
Sidan 5

På väg fastän mycket återstår

Den ekumeniska festen i Malmö var en viktig etapp på kyrkornas pilgrimsfärd.
Sidan 10

På gamla vägar
Sidan 6

Jin kunde ha blivit en
mycket nyttig finländare
Sidan 12

Samvaro
bröder
emellan
Sidan 7

Känslan
av en
pappa
Sidan 7

Modigare när vi möts

Sidan 8

LEDARE MAY WIKSTRÖM

Söndagspuls också i ny teve

KP INFÖR OMMÖBLERINGEN av tevekanalerna råder det en viss oro över hur det ska gå med de svenska andakts- och gudstjänstprogrammen. Kristliga radioutskottet har uttryckt den konkret i en skrivelse till Yles förvaltningsråd och vill försäkra sig om att de svenskspråkiga tevetittarna har möjlighet att fira gudstjänst på samma villkor som de finskspråkiga. Det optimala vore att gudstjänsterna fick en fast tid, som rymde de finlandssvenska gudstjänsterna som nu produceras av Kyrkans central för det svenska arbetet – och de veckor sådana fattas, de rikssvenska gudstjänsterna från SVT.

Det är bra att den här signalen går nu, medan mycket fortfarande är öppet. Den bemöts i veckans Kp positivt av Marit af Björkesten, direktör för Svenska Yle.

GUDSTJÄNST i teve och radio hör till de fenomen som snabbt ställs i fokus när religionsfrihets/religionslöshetsdebatterna sätter igång på allvar.

Varför ska just de kristna få sådana program i statlig teve? Det enkla svaret är att det ingår i YLE:s allmännyttiga uppgift att tillhandahålla ett heltäckande programutbud i både radio och teve. I den blandkompott statsbolaget har i uppdrag att servera finländarna finns också tro, kyrka och andlighet med, lika naturligt och självklart som sport, musik och underhållning.

Den allmänna kverulansen över hur få som går i kyrkan gör ibland att verkligheten blir skev. Faktum är att det fortfarande är rätt många som går i kyrkan. Den färskaste årsrapporten registrerade över sex miljoner gudstjänstbesök i olika slags gudstjänster år 2015. Det innebar cirka 53 000 personer per helg. Utslagen på hela befolkningen berättar siffrorna att 1,6 procent av den genomsnittliga folkmängden i Finland går i kyrkan om söndagarna.

I verkligheten varierar siffran självklart från ort till ort och stift till stift. Inte helt överraskande är det svenska stiftets kyrkogångare flitigast. I fjol fanns det aktivaste deltagandet i huvudgudstjänster just i Borgå stift, med 2,1 procent av befolkningsgruppen per vecka. Inget annat stift nådde över tvåprocentstrecket.

DET HÄR är siffror som också talar starkt för att de svenska tevetittarna behöver sin gudstjänsttid. Där många ser det som naturligt att gå i kyrkan finns det också en hel del som av olika orsaker inte längre orkar eller har möjlighet att ta sig dit.

Då blir uppdraget att betjäna den gruppen svaret på en klar beställning. Så länge YLE satsar på traditionella kanaler vid sidan av webbsändningar och Arenan är det naturligt att gudstjänsten fogas in i programtablerna för dem som tyr sig till sådana.

ANDAKT och andlighet är förövrigt inte nödvändigtvis en tynande kategori. Samma kyrkostatistik visar att antalet deltagare i olika typer av andakter ökade med nästan tio procentenheter år 2015.

PROFILEN: MATTI FISCHER

”Plötsligt mötte jag människor som blivit döpta av min farfarsfar.”

Vill ha delaktig kyrka

Matti Fischer märkte till sin förvåning att han hade prästyrket i generna, liksom en längtan till Finland. Han är ny kyrkoherde i Tyska församlingen och drömmer om en kyrka med öppna dörrar och stort hjärta.

TEXT OCH FOTO: SOFIA TORVALDS

– Matti, Matti! ropar barnen i Tyska församlingens dagis när kyrkoherde **Matti Fischer** kliver in. Det känner honom väl, för varje måndag tar han gitarren under armen och har en sång- och andaktsstund med dem.

– Äsch, nu har jag ju inte prästkragen på mig, minns han när han sätter sig ner för fotografiet.

I själva verket ser han inte särskilt mycket ut som en kyrkoherde, snarast som en ung hipster-intellektuell som kunde syssla med något kreativt. Det var också så han började, med att studera dramaturgi och teatervetenskap. I flera år turnerade han i Europa och USA med fria teatergrupper.

– Jag älskade teater. Jag älskar teater fortfarande, men det fanns många orsaker till att jag lämnade den bakom mig. Vi hade ett barn och ett till på väg, och jag reste största delen av året. Teater, den sortens teater som jag sysslade med, innebar att jag jobbade med många intressanta, intellektuella personligheter. Efter ett tag började jag känna att jag gärna skulle arbeta med helt normala människor som lever helt normala liv.

Men det handlade också om tro. Är kall ett för stort ord? undrar han.

– Jag kände att livet också handlade om något annat.

Den okända släktberättelsen

Matti Fischer föddes och växte upp nära Hamburg, i en familj med finsk mam-

ma och tysk pappa. Han säger sig ha fått en ”finsk luthersk” religiös uppföstran. Hans mamma talade finska med honom, bad aftonbön och sjöng finska sånger. Han försöker minnas vad hon sjöng: *Minun kultani kaunis on?* Nej, den var inte alls religiös.

Han hade turen att bli konfirmerad av en riktigt bra präst, en präst som blev hans vän och som han fortfarande har kontakt med.

– Den kyrka jag lärde känna var mycket öppen, diakonal och social. Den var öppen för alla möjliga människor och alla sorters frågor om tro, också sådana som kom från människor som tagit avstånd till kyrkan. Jag lärde mig att församlingen är en plats där människor kommer samman med sina frågor om livet och om tron, inte en plats där vi alltid kan erbjuda svar.

Han studerade teologi i fem år, och då han blev klar med studierna jobbade han i två år som en sorts hjälppräst, något som alla tyska präster gör före sin prästvigning. Han jobbade i en liten by i Hessen i mellersta Tyskland.

– Snart efter att jag kommit dit fick jag veta att min farfarsfar varit kyrkoherde i samma församling, vilket var en stor överraskning för mig.

Han hade visserligen vetat att han hade en släkting som var präst, men inte mer än så. I hans familj talades det inte mycket om tiden före andra världskriget.

– Plötsligt mötte jag människor som blivit döpta av min farfarsfar. Och så fick jag höra att i 300 år före honom hade alla i min pappas släkt varit präster. Det var nästan lite kusligt – som om det här jobbet är något jag har i generna.

Vill inte dra gränser

Efter prästvigningen arbetade han många år i en församling i Fulda, en stad där majoriteten av invånarna är katoliker. Han jobbade i ett område med stora sociala problem. I församlingens dagis var bara 30 procent av barnen kristna, resten var muslimer eller buddhister, hade någon annan religion eller inte någon religion alls.

– Vi grundade ett familjecenter för

KYRKPRESSEN REDAKTIONEN

Ansvarig chefredaktör
May Wikström
tfn 040 153 0313
may.wikstrom@kyrkpressen.fi

Redaktionen i Helsingfors
Sandvikskajen 13
00180 Helsingfors
tfn (09) 612 615 49/
040 831 6545
redaktionen@kyrkpressen.fi

Redaktionen i Österbotten
Norrmalmsgatan 21 A,

68600 Jakobstad
tfn 040 831 3599

Redaktörer e-post:
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Liisa Mendelin
tfn 040 831 6322
Christa Mickelsson
tfn 040 831 6788
Johan Sandberg
(Österbotten)
tfn 040 831 3599
Sofia Torvalds
tfn 040 831 6748

Nina Österholm
tfn 040 831 6836
Webbredaktör:
webred@kyrkpressen.fi
Layout: Malin Aho
tfn 040 831 6902

Utgivare: Fontana Media Ab
Bank: Danske Bank
IBAN: FI34 80001301 158540
BIC: DABAFIHH

Paradbild: Christa Mickelsson

Tryck: Botnia Print, Karleby

ADRESSÄNDRING

Kyrkpressen är en gåva till dig från din församling!

I regel uppdateras din adress också i Kyrkpressens adressregister när du gör en flyttanmälan. I annat fall, vänligen kontakta **din församling**. Om du beställer Kyrkpressen privat kontaktar du oss: prenumeration@kyrkpressen.fi.

KYRKPRESSEN ANNONS

Annonsredaktör:
Erika Rönngård
tfn 040 831 6614,
annons@kyrkpressen.fi

Annonspriser:
Färg 2,05 €/spmm
Svart-vit 1,65 €/spmm
+ **Moms 24%**

Radannonser:
4,50 €/rad inkl. moms.
Familjeannonser:
1 €/spmm inkl. moms.

Lämna in din annons på kyrkpressen.fi helt utan extra kostnad.
För familje- och radannonser per telefon, mejl eller post tillkommer 5 euro i serviceavgift.

Annonsdeadline torsdag klockan 12 veckan före utgivning.

Annonsförsäljning:
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Robin Norrbäck,
tfn 044 027 0293,

Jonny Åstrand,
tfn (06) 347 0608,
eller 0500 924 528,
fax (06) 347 1018

Prenumerationspriser:
Finland & Norden 65 €
Utlandet 84 €

ISSN 0356-1275

att försöka nå barnens föräldrar och engagerade tio kvinnor som fick laga mat åt dagisbarnen och alla i närområdet varje dag. Vi hade också mycket kontakt med asylsökande.

Församlingen erbjöd också kyrkoasyl åt flyktingar som skulle utvisas ur Tyskland. Kyrkoasylen väckte diskussion, liksom det faktum att kyrkan ofta var fylld av troende muslimer som bad vända mot Mecka fem gånger per dag. Men han gillade arbetet.

– Jag gillar allt sådant arbete som får dig att lägga dig på kvällen och känna: det var bra att jag var där. Jag gillar att vi inte drar upp gränser mellan vem som är kristen eller inte, vem som är församlingsmedlem och vem som inte är det.

MATTI FISCHER säger att en av Tyska församlingens utmaningar är att hålla kontakten med medlemmar som inte talar tyska. – Och en annan är att få människor att inse att vi finns – inte ens alla som jobbar i kyrkan känner till oss.

Att flytta från ett internationellt och ekumeniskt Fulda till Tyska församlingen i Helsingfors kan synas som ett stort steg, från en sorts församlingskultur till en alldeles annan.

– Men hoppet är inte så stort som jag trodde. Och det finns sociala problem här också, även om de inte är lika tydliga som i Fulda.

Öppna dörrarna

Han ville till Finland av personliga skäl, för att knyta tätare kontakter till sin mammas hemland och väcka sin egen slumrande finska till liv. Men han längtade också efter en ny sorts församlingskultur.

– När jag växte upp nära Hamburg blev jag döpt i Sjömanskyrkan i Ham-

burg. När jag var barn var vi ofta där, jag minns atmosfären i en församling där folk kommer samman och förenas av sitt språk och sin kultur. Ibland tror jag det ger en starkare familjekänsla än där man kommer samman för att man bor på samma plats.

Han återkommer flera gånger till ordet "livlig" när han ska beskriva Tyska församlingen. Här möts barn, unga, äldre, alla sorters människor med alla sorters livsberättelser.

– Vi försöker bygga en församling som många kan känna sig delaktiga i. En vision är att öppna kyrkdörrarna, så att kyrkan faktiskt kan stå öppen hela veckan. Jag drömmer om en församling där man kan känna sig fri – i ordets alla bemärkelser.

MATTI FISCHER

NY KYRKOHERDE I TYSKA FÖRSAMLINGEN. Började i augusti.

FAMILJ: FRU OCH TRE SÖNER.

PROGRAMTIPS: BISKOP EMERITA MARGOT KÄSSMANN FRÅN TYSKLAND BESÖKER FÖRSAMLINGEN 14–16 MARS. PÅ KVÄLLEN DEN 16 MARS ORDNAS EN REFORMATIONSDISKUSSION I SAMARBETE MED GOETHE-INSTITUTET.

Julens glada
tidningar
för alla barn!

5,-

JULFÖNSTRET

Rita din egen julkubba med Julfönstret Tidningen passar fint för barn från fem till åtta år.

6,-

JULSTJÄRNAN

I skolornas jultidning Julstjärnan finns berättelser, pussel, recept och mycket mera. I år med temat stjärnor.

ATT FÅ en fast sändningstid för tv-gudstjänsterna är en realistisk dröm, säger Marit af Björkesten, direktör för Svenska Yle. FOTO: ARKIVBILD/NINA ÖSTERHOLM

Oro när två kanaler blir en

TV-KANAL. Vad händer med andaktsprogrammen när Yle Fem och Yle Teema börjar sända i samma kanal? Gudstjänsterna kan få en fast sändningstid, men mycket är fortfarande oklart.

TEXT: SOFIA TORVALDS

”Överlag förhåller vi oss något kritiska till den planerade förnyelsen.” Så skriver Kristliga radioutskottet i en skrivelse riktad till Yles förvaltningsråd på tal om kanalreformen.

Yle Fem och Yle Teema ska dela kanalplats från och med senvåren, vilket givetvis påverkar sändningstiderna för de program som nu sänds på Yle Fem. Enligt **Lucas Snellman**, ledande sakkunnig för kommunikation vid Kyrkans svenska central, är det fortfarande oklart hur programtiderna fördelas.

– Kommer Yle Fem alls att kunna sända gudstjänster på söndagar? frågar han.

När det gäller andaktsprogrammen, alltså tv-gudstjänsterna och person-

”Vi utgår från att det är möjligt att få en fast sändningstid för gudstjänster ungefär mitt på dagen på söndag.”

Marit af Björkesten

porträttet Himlaliv, är han orolig för att de svenskspråkiga tittarna behandlas ojämnt.

– När andra har möjlighet att gå i kyrkan och fira gudstjänst skulle det vara viktigt att svenskspråkiga i likhet med finskspråkiga tittare har möjlighet att fira gudstjänst ungefär samma tid i sina tv-soffor.

Enligt planen ska Arenans utbud, det vill säga Yles webb-tv, bli allt bättre. Men bekymret är att de som tittar på tv-gudstjänster inte just tittar på Arenan.

– Största andelen av våra tittare är 60-plussare, och det betyder att vi behöver en bra plats i en teve-kanal. Även om tittandet på Arenan ökar ser många fortfarande på traditionell tv, säger Snellman. Han tillägger att Arenan kräver bra nätkoppling, det har nödvändigtvis inte alla.

Lucas Snellman, liksom Kristliga radioutskottet, drömmer om att säkerställa en sändningstid för gudstjänsterna på söndagar, förslagsvis klockan 12. Ungefär tio gånger per år sänds en finlandssvensk tv-gudstjänst, andra gånger sänds en gudstjänst från SVT.

– Nu finns ingen fast sändningstid, det

skulle vara fint om vi fick det. Det kunde bli en vana: Klockan 12 på söndag kan finlandssvenskarna se en gudstjänst på tv.

Är det realistiskt att drömma om en fast sändningstid för gudstjänsterna i den nya kanalen?

– Jo, jag ser inga problem när det gäller de finlandssvenska gudstjänsterna, säger **Marit af Björkesten**, direktör för Svenska Yle. – Vi utgår från att det är möjligt att få en fast sändningstid för dem ungefär mitt på dagen på söndag.

Stommen för när Yle Fem har sändningstid i den nya kanalen är redan fastslagen. Yle Fem sänder alla morgnar och förmiddagar och alla tidiga kvällar plus två sena kvällar i veckan, förmodligen söndag och måndag. Samma tider gäller för veckosluten. Det är främst program som nu sänds sena kvällar som kan få nya sändningstider.

– 95 procent av innehållet kommer fortfarande att finnas på traditionell tv, säger af Björkesten.

Vad som sänds när kommer att klarna inom de närmaste veckorna och månaderna, och det är fortfarande oklart vilken sändningstid Himlaliv får.

Är det möjligt att Yle Fem sänder SVT-gudstjänster de söndagar då det inte finns egna tv-gudstjänster att sända?

– Det är öppet vilka SVT-program vi kommer att kunna sända i framtiden, där finns frågor om rättigheter som måste redas ut, säger af Björkesten.

Hon poängterar att det också är en fråga om jämlikhet mellan språkgrupperna att Yle Fem har resurser att utveckla Arenan – särskilt då allt fler tittare använder sig av den. Där finns mycket att göra, och en ny version av Arenan kommer att introduceras på senvåren, samtidigt som den nya kanalen kör i gång.

– Om Arenan inte utvecklas förlorar den finlandssvenska publiken på sikt.

Marit af Björkesten kommer också med ett programtips.

– Vi satsar stort på reformationen. Vi kommer att sända ett tv-program där **Mark Levengood** och hans gäster letar efter spår av den lutherska reformationen i en finländsk och svensk kontext.

Bland gästerna finns **Tarja Halonen**, **Björn Vikström**, **KG Hammar** och **Ylva Eggehorn**.

KARLEBY KAPELL

Bingohall blev kapell

Finska lutherska evangeliföreningen Sley har invigt sin första verksamhetspunkt i Karleby. Lokalen som under tjugo år har verkat som bingohall kallas nu Armon kappeli, nådens kapell.

– Vi gläds över att få fått ett nytt kapell i Karleby. Det sker inte ofta att det öppnas nya platser för andlig verksamhet i Finland idag, säger verksamhetsledare **Tom Säilä** på Sleys hemsida.

Armon kappeli är beläget på Karlebygatan och det har plats för 230 personer.

ÅBO KYRKOMÖTET

Beslutsfattare samlas i Åbo

Kyrkomötet, som sammanträder till sin höstsession den här veckan i Åbo, har bland annat äktenskapet och framtiden på sin agenda.

På mötets ärendelista finns ett förslag till förändring av sättet att välja ärkebiskop. Ett initiativ om att kyrkostyrelsen ska utreda om det finns skäl för kyrkan att avstå från vigselrätten diskuteras också, liksom ett betänkande från kyrkomötets framtidskommitté.

Följ kyrkpressen.fi för rapportering från kyrkomötet den här veckan.

TYSKLAND KYRKTORN

Urin hotar kyrktorn

Män som tömmer urinblåsan mot kyrktornet i den tyska staden Ulm är ett hot mot byggnaden vars grund lades 1377. Det är inte bara stanken som är problemet. Saltet och syrorna i urinen fräter på byggnadens sandstensbas, som sakta eroderar, skriver Deutsche Welle.

Myndigheterna har försökt tackla problemet genom att fördubbla böterna men utan önskat resultat.

Ulms katedral är belägen vid stadens torg där flera olika antal evenemang ordnas under året. Tornet är 161,5 meter högt och därmed världens för tillfället högsta kyrktorn.

Tusen personer fick säga sitt om vad som är lutherskt

UNDERSÖKNING. Mer än hälften av finländarna känner väl igen den lutherska trons grundläggande drag.

TEXT: KT/KP

Vad identifierar finländarna som centrala lutherska drag? Det här har undersökts i en färsk enkätundersökning som Kyrkostyrelsen låtit YouGov Finland Oy göra.

Enkätresultaten visar att hälften av finländarna tydligt kan identifiera grundläggande drag i den lutherska tron. Till dem räknas bland annat tanken att alla har en förmåga att skilja på rätt och fel, kristen fostran, Bibeln som källa till kyrkans lära och förkunnelse, och synen att alla har ett ansvar för de svaga i samhället.

Två av tre finländare anser det vara en luthersk tanke att kristen fostran hör till kyrkans kärnområden, och nästan lika många anser att psalmer och kyrkomusik är viktiga uttrycksmedel för kyrkans budskap och bön.

Vardag och jobb

Den färskaste undersökningen visar att ett kännetecknande lutherskt drag är att den världsliga kallelsen uppskattas vid sidan av den andliga. Inom lutherska kyrkan betonar man att alla kristna kan tjäna Gud i sina egna vardagsysslor. Av finländarna anser fler än tre av fem att den

tanken är ett mycket bra eller ganska bra uttryck för det lutherska. Bara åtta procent är av annan åsikt.

Nästan hälften av finländarna tycker att tanken "rikedom som uppnås genom idogt arbete kan ses som Guds välsignelse" inte beskriver den lutherska tron särskilt väl. I stället anser ungefär en femtedel att det är fel att beskriva den lutherska synen så.

Hjälpa sin nästa

Att förändliga människors nöd och lidande är främmande för det lutherska. Att hjälpa människors uteslättningsområden som en konkret utmaning som går att lösa på praktisk väg. Det är ett drag som finländarna fortfarande har bra koll på.

Ungefär hälften av finländarna anser att påståendet "människors lidande är en följd av Guds straff" inte beskriver den lutherska synen. I stället tycker nästan två av fem finländare att påståendet "den kristna tron kallar människor att ta hand om de fattiga" beskriver den lutherska tron väl.

1003 finländare svarade på webbenkäten YouGov Finlands konsumentpanel. Urvalet gjordes så att gruppen var representativ för befolkningen när det gäller ålder (18+), kön, ort och tillhörighet till evangelisk-lutherska kyrkan.

Enkätundersökningens resultat finns att läsa på Kyrkans forskningscentrals webbtjänst.

TVÅ AV fem finländare anser att omsorg om fattiga hör till luthersk tro. FOTO: ANDREAS ANDERSSON / KP-ARKIV

Försvara dem som är i en svagare ställning i den samhälleliga debatten.

Tala tydligare om orättvisor i samhället.

Ta starkare ställning för familjernas välmående.

Delta med större eftertryck i diskussionen om livsvärderingar.

Sträva efter att bli en mer inflytelserik aktör i samhället.

■ Helt av samma åsikt ■ Delvis av samma åsikt ■ Varkendera
■ Delvis av annan åsikt ■ Helt av annan åsikt ■ Kan inte svara

TABELLEN ÅSKÅDLIGGÖR vad finländarna önskar sig av kyrkan. Över 4 200 personer har svarat på enkäten.

Tala med klar och tydlig röst, tack!

UNDERSÖKNING. Finländarna ger kyrkan mandat att göra sin röst hörd i samhälleliga frågor, säger forskaren Leena Sorsa.

TEXT: CHRISTA MICKELSSON

Kyrkans närvaro i samhället är något som finländarna i regel förhåller sig positivt till. Bland annat det här visar Kyrkans forskningscentrals nya fyraårsrapport.

– Över tre fjärdedelar anser att det är positivt med sjukhusteologer, fängelsepräster och fältpastorer, säger forskaren **Leena Sorsa**, en av dem som publicerat artiklar i den nya rapporten.

De finländare som var allra mest positiva till det kyrkliga arbetet i samhälleliga institutioner som de ovan nämnda har dessutom ökat.

– Särskilt bland dem som är födda efter 1950-talet var den positiva inställningen till kyrkans synlighet stor. Hög inkomst och traditionella värderingar i moralfrå-

gor inverkade också positivt, medan bland annat låg inkomst och hög ålder inverkade negativt.

Makt går inte hem

Sorsa säger att tre fjärdedelar av finländarna också önskar att kyrkan försvarar de svaga i den samhälleliga diskussionen och ryter till om orättvisor.

– Finländarna ger kyrkan ett stort mandat att göra sin röst hörd i samhälleliga frågor. De vill uttryckligen att kyrkan ska vara högljudd i de här frågorna.

Samtidigt anser de inte att de som verkar inom kyrkan ska sträva efter positioner där de genom att utöva makt kan få till stånd en förändring.

”De som är mest benägna att kritisera kyrkan är låginkomsttagare, studerande och arbetslösa.”
Leena Sorsa

– Överlag förhåller finländarna sig väldigt reserverat till de av kyrkans institutioner där det är tydligt att kyrkan är makthavare eller kopplas ihop med makthavare. Till exempel riksmötets öppningsgudstjänst minskar i popularitet.

Sorsa lyfter också fram att de som var mest benägna att kritisera kyrkan överlag var låginkomsttagare, studerande och arbetslösa, sådana som upplever att de marginaliserats.

– De är särskilt missnöjda mot kyrkan som makthavare. Det här är ett faktum som inte påverkas av att kyrkan de facto har ett aktivt diakoniarbete bland just den här gruppen, säger Sorsa.

Den blomstertid

Sommarpsalmen *Den blomstertid nu kommer* har varit en het potatis under de senaste åren.

– En mycket stor andel av finländarna anser att det är bra att den sjungs vid skol-

avslutningen. Det såg vi redan för fyra år sedan, men trenden håller i sig.

Likaså är en övervägande andel positivt inställda till att skolorna ordnar kristet program på sina julfester.

– 43 procent är mycket positivt inställda och 28 procent rätt positivt inställda. Bara 5 procent är mycket negativt inställda och 5 procent rätt negativt inställda till de kristna inslagen på skolornas julfester.

KYRKANS FYRA-ÅRSBERÄTTELSE 2012–2015

• **Görs** av kyrkans forskningscentral på beställning av kyrkomötet.

• **Den senaste** fyraårsberättelsen publicerades 2 november.

• **Nytt för** i år är att delar av statistiken visualiseras interaktivt på www.kirkontutkimuskeskus.fi.

RÄTTELSE FRAMTIDSKOMMITTÉ

Inte mycket konkretiserat

I texten om kyrkans framtidskommitté i senaste nummer blev innebörden i **Mats Lindgårds** kommentar om rapporten förvanskad på ett sätt som förändrade innebörden i hans replik väsentligt. Lindgårds kommentar skulle lyda "just nu är det mycket som inte är konkretiserat" och inte "just nu är det inte så mycket konkret". KP beklagar missödet.

Trendshoppens Butiken för dig och ditt hem!

Effektfulla Nickelfria Magnetsmycken från Magnetix Wellness!

- 87% sover bättre
- 92% har mindre ont
- 85% fick mera energie
- 84% mindre ledvärk

Känner du av trötthet, sömnproblem, stress, ledvärk, huvudvärk, migrän, artros, mensvärk kalla händer och fötter, högt blodtryck, oro allergi, reumatism, psoriasis, astma mm

Tveka inte utan beställ ett magnetarmband/smycke från www.trendshoppenn.fi

Öppet Tis-Fre 10.30-17
Kyrktået 4 tel 0503570454
Petalax

HÖSTENS HÄNDELSE

13.11 Farsdagslunch

1.12 & 10.12 småföretagarnas julfest

Julbord varje söndag fr.o.m 27.11 fram till jul!

FJÄRDENS
KAFFESTUGA

Tel. (06)3850366

Öppet:
Må-to 9-19
Fr-Lö 9-22
Sö 9-19

För närmare info följ oss på Facebook eller ta kontakt per telefon!

KYRKBÅTARNA PASSERADE Skatadjupet i Kvevlax fram till kapellet tillkomst 1692. Då började man ta i land här. Under 1800-talet gick vattenlinjen upp till stenkanten till höger, förklarar Mikael Herrgård.

Dokumenterade kyrkresan

KYRKVÄG. Resan till kyrkan i Mussor, Mustasaari, från Maxmo och Kvevlax gick över hav och träsk genom skog och väglöst landskap. Mikael Herrgård har dokumentat den gamla kyrkvägen i en nyutkommen bok.

TEXT OCH FOTO: JOHAN SANDBERG

När Mikael Herrgård tar sig till Kvevlax församlings "karakaffe" sätter han sig i bilen och avklarar kyrkvägen på några minuter. Annat var det förr. Vägen till kyrkan var usel och besvärlig.

– Man tog sig fram med båtar över havet och träsk och så gick man där emellan, säger han. Vintertid användes sannolikt häst och släde. Men under den äldsta tiden från 1200-talet framåt var det inte alls sagt att den fattiga fiskarbefolkningen hade hästar. Utan häst som kunde trampa upp vägen genom snön måste vägen ha varit svår. Man kan tänka sig att speciellt likfärderna var jobbiga. Man bar likkistan, för det ansågs vara hedrande att bli buren.

Mikael Herrgård fascinerar av den gamla kyrkvägen.

– Som Kvevlaxbo har jag länge funderat över kyrkvägen. Det är ju en ganska eländig terräng över träsk, mossar och genom skog. Jag har diskuterat med hembygdsaktiva och frågat var vägen egentligen gick. I det stora hela var sträckningen känd, men jag var intresserad av detaljerna.

Detektivarbete i historien

Det handlar om vägen från Maxmo och Kvevlax till kyrkan i Mussor. Den var kyrkväg från 1200-talet fram till 1692, då kapellet i Kvevlax byggdes. Vägen an-

vändes ännu fram tills Vasa brand 1852.

Herrgård började dokumentera kyrkvägen 2010, ungefär samtidigt som han gick i pension som pressfotograf på Vasabladet.

– Vägen gick att dokumentera nästan på metern. Flera faktorer hjälpte till, arkeologiska fynd, ortnamn, topografiska med mera. Det finns inget skriftligt material om träsk- och skogsrutten. Det enda är ett tingsprotokoll från 1500-talet där kyrkvägen nämns i en bisats.

Det är en sträcka på 25 kilometer från Maxmo och tio kilometer från Kvevlax till dagens Gamla Vasa. Vägen gick över tre olika träsk, som man seglade över med skötbåtar. I dag är träskan nästan torrlagda även om ett av dem fortfarande har en vattenspegel. Träsk- och skogsrutten har i övrigt inte påverkats nämnvärt av landhöjningen.

Där på Kapellbacken i Mustasaari, eller Mussor som det blev på svenska, byggdes den första kyrkan på 1200-talet. Det nuvarande svenska namnet Korsholm fick kommunen så sent som 1927.

– Det finns inga skisser eller bilder på den första kyrkan, säger Herrgård. Men man kan föreställa sig hur den såg ut, för det finns några enkla träkyrkor kvar, till exempel på Tankar utanför Karleby. Utgående från kyrkgrunden som hittades i S:t Karins utanför Åbo 2014 kan man också föreställa sig hur kyrkan på Kapellbacken såg ut. Kyrkorna var ganska små. Men de hade förmodligen en sakristia och ett vapenhus.

Kapellbacken, där den första kyrkan byggdes, är i dag begravningsplats. Kyrkvägen blev 2,4 kilometer längre omkring 1350 då kyrkan flyttades till platsen där kyrkruinerna står i dag. Stenkyrkan som kom att tillägnas Maria byggdes i slutet av 1400-talet. Efter branden 1852 blev hovrättsbyggnaden ny kyrka.

Rutten genom skogen och över träsk-

ken från Kvevlax till Mussor hade två sträckningar, en äldre och rakare och en längre och krokigare väg. Startpunkten på träsk- och skogsrutten flyttades på 1600-talet då man inte längre kunde segla lika långt in i viken på grund av landhöjningen. Vintervägen avvek också från sommarvägen.

Många ortnamn i trakten påminner ännu om den tiden, Biskopsholmen i Kvevlax, Tiondholmen och Likören i Vassor är några av dem.

Kyrkogångskrav och bänktvister

Herrgård tror att Kvevlaxborna kan ha klarat kyrkresan till Mussor fram och tillbaka på en dag. Det gjorde sannolikt inte de som kom från Maxmo, Hankmo och Vassor.

– Om de skulle besöka marknaden samtidigt så övernattade de. Marknaden var ju också viktig.

Men varje söndag behövde man inte göra resan.

– Det är en seglivad vanföreställning att alla måste gå i kyrkan varje söndag. Det kravet kom först på 1600-talet med de fyra böndagarna. Då måste man också gå i nattvarden en gång i året och kyrkogången bokfördes. Men under den äldsta tiden besökte man sannolikt inte kyrkan mer än en eller två gånger per år.

Kvevlax fick sitt första kapell 1692.

– Det var relativt sent. Till det bidrog kyrkogångskravet och att kyrkan i Mussor blev församlingen för liten. Det ledde till bänktvister och rättgångar.

I boken har Herrgård gjort en rekonstruktion av det första kapellet i Kvevlax.

– Jag har utgått från en avritning som kaplanen Wilhelm Granlund i församlingen gjorde 1784 då kyrkan skulle förstöras. Den beskrivs som brädbeslagen och anstruken. Förmodligen var den

rödmålad. När den förstörades blev den sågad itu och drogs ut. Så byggde man om den till den korskyrka den är i dag.

I boken tar Herrgård också upp några intressanta fornyfynd som har med kyrkvägen att göra.

– 1984 hittades resterna av en båt i ett av träskan. Museiverket har daterat fyndet till 1400 eller 1500-talet. Det är förmodligen en väldigt tidig form av skötbåt. Man kan anta att den var sex meter lång, lite kortare än 1800-talets skötbåtar. Båten var sydd med rottråd, vilket gör den speciell, för den tekniken finns inte tydligt dokumenterad i våra trakter. De sydda båtarna är en östlig tradition, från Ryssland, där de förekom in på 1700-talet. 2014 hittades också en stock på hamnplatsen i samma träsk. Stocken har daterats till 1429, vilket stämmer ganska bra överens med båten.

Ett annat arkeologiskt gravfynd kommer från Höstves.

– Det är ett kvinnosmycke från vikingatiden som pekar på att området Kyroland, Vöråbygd och Mussor var befolkade. Kvinnorna deltog inte i fiske och jaktutfärder, så det tyder på en fast bosättning redan före 1200-talet.

Man har också funnit rester av en gammal kavelbro som sannolikt härstammar från slutet av 1300-talet.

Mikael Herrgård har vandrat längs rutten åtskilliga gånger de senaste åren, framför allt för att få de bilder han önskar.

– Man kan inte gå exakt på samma ställen på grund av sumpmarken och det öppna vattnet. Men det finns redan nu motionsstigar som sträcker sig över nästan hela sträckan.

Byvägar började man bygga på 1700-talet och vägen till det nuvarande Vasa började man bygga 1862 på initiativ av Kvevlaxbönderna. 1916 koplades vägen över Kyro älv och färjan även gick ännu fram till 1935.

”När kyrkan förstörades blev den sågad itu och drogs ut. Så byggde man om den till den korskyrka den är i dag.”

Mikael Herrgård

Kyrkobrodrakår samlar männen

GEMENSKAP. Det är nyckelordet när Vasa kyrkobrodrakår samlas. Medan kårer lagts ner på många håll i Svenskfinland är kåren i Vasa fortfarande aktiv och välmående.

TEXT OCH FOTO:
JOHAN SANDBERG

Varannan måndag samlas kyrkobrodrakåren för att äta lunch tillsammans och för att höra föredrag om ett aktuellt ämne.

– För det mesta blir det också diskussion efteråt, och den kan ibland bli riktigt livlig, säger ordförande **Karl-Erik Borg**.

Kåren består av närmare femtio medlemmar. Av dem är cirka hälften aktiva, medan andra deltar mera sporadiskt.

– Syftet är att samla lek-män, befrämja Kristi brödragemenskap och verka för

uppbyggelse, säger **Leif-Johan Höckert**. Vi drar vårt strå till stacken när det gäller att aktivera män i församlingsverksamheten.

Kyrkobrodrarörelsen kommer från Sverige, där den verkatsedan 1918. Isamband med att kårer grundades på olika håll i Svenskfinland grundades 1946 Förbundet Svenska Kyrkobrodrer i Finland. Förbundet avslutades 2008 då krafterna och ekonomin sinade. Förutom i Vasa finns fortfarande kårer i Sibbo, Sjundeå, Ekenäs och Kyrklätt. Kåren i Vasa är störst i dag.

Varför har kåren i Vasa överlevt?
– Ja säg det, säger Höckert. Kanske för att vi har en aktiv verksamhet och en styrelse som ordnat med intressanta föreläsare. Det är föreläsarna som drar till sammankomsterna. Dessutom är det trevligt att samlas till lunch och träffa andra.

För cirka fyrtio år sedan började man hålla lunchmöten i stället för kvällsmöten. – Jag tror att det också är

en av orsakerna till att verksamheten är så livlig. Pensionärer har tid mitt på dagen, alla ger sig inte ut kvällstid, säger Borg.

Öppet sällskap

Kåren består mest av pensionärer och därför är också medelåldern hög. De äldsta är över 90 och yngsta över 60. Många har varit med länge. Då kåren nyligen firade 60-årsjubileum kallade man **Nils Östman**, **Kurt Hagelberg** och **Birger Haner** till hedersmedlemmar.

– Östman har varit med från början och de två andra nästan lika länge. De är fortfarande med nästan varje gång, säger Höckert.

Män har under åren samlats i olika sammanhang till mer eller mindre hemliga sällskap. Vasa kyrkobrodrer är ingen hemlig orden utan ett öppet sällskap som verkar i nära samarbete med Vasa svenska församling.

– Vi är ingen hemlig klubb utan en vanlig förening. Är man intresserad av kristen tro är man väl-

kommen med, säger Leif-Johan Höckert.

Sammankomsterna kungörs i gudstjänsten och i ingår också församlingsannonserna.

– Annonsen är inbjudan till alla män som är intresserade att komma med. Det är bara att stega in, säger **Johan Wägar**.

Kyrkobrodrerna samlar heller inga pengar för olika projekt utan betalar bara sin egen lunch.

– Men på en del håll samlar kyrkobrodrerna in pengar för missionen, säger Höckert.

Inte heller kvinnorna visas på dörren. Fruarna inbjuds till de terminsavslutande samlingarna vårutfärd och julväntan.

– Dessutom händer det sig att de kommer med på våra möten ifall ämnet intresserar, säger Höckert.

Vad ger det er att vara medlem?

– Gemenskap, säger Wägar.

– Det ger fördjupade insikter i olika ämnen och det är intellektuellt stimulerande, säger Höckert.

VASA KYRKOBRÖDERS styrelsemedlemmar är, från vänster, Johan Wägar, Karl-Erik Borg, Olof Frantz och Leif-Johan Höckert. Rolf Mörk saknas på bilden.

PÅ TVÄREN NINA ÖSTERHOLM

Som om klockan hade stannat

Jag drömmer ibland om min pappa. Han är sällan huvudpersonen i drömmen, han råkar mest vara med på ett hörn. Han är aldrig arg. Han känns ofastast stor, lång – fastän jag

själv inte är någon stump direkt. Jag blir alltid glad när jag drömmer om honom och dagen efter återvänder jag ofta till honom i tanken. I en av drömmarna möts vi hemma i mitt föräldrahem. Rummen är ljusa och varma. Han är frisk och brunbränd, klädd i en ljus

kostym. Jag är vuxen. Jag berättar om allt som hänt, vad jag håller på med, om min familj och mina barn. Han lyssnar och verkar väldigt stolt och glad för min skull. Pappa dog när jag var 18 år – han var sjuk, jag var ung. Jag lärde aldrig kän-

na honom som vuxen utan kommer alltid att ha ett barns förhållande till honom. Det tycker jag också mina drömmar visar. För mig är han mer en känsla av varm närvaro, en stor och vänlig person som hejar på mig i alla väder. ”Det är som om klockan stan-

nat när du inte är hemma”, brukade han säga till mig. På farsdag tänker jag på honom och på mitt eget föräldraskap. Hur uppfattar mina barn mig? Närvarande? Knappast. Aldrig arg? Skojar du?! Jag säger inte att min pappa borde fått medalj

för sitt föräldraskap, men jag tror att han lyckades bra med de viktigaste. Han fanns där, han var kanske inte huvudpersonen, men alltid med på ett hörn. Jag kan inte minnas att han någonsin skulle ha varit arg på mig. Och han var alltid stolt över vad jag gjorde.

Finlands Lucia
RÖSTA & DELTA

RÖSTA VIA WEBBEN

www.lucia.fi

eller skanna
QR-koden →

RÖSTA PER SMS

Skriv meddelandet enligt följande:

Nyckelord: **10e lucia x Kalle Karlsson** Ditt namn
Din donation, 5, 10 eller 20 € Kandidatens nummer ... och skicka det till numret **17240**.

RÖSTA MED RÖSTSEDEL

JAG RÖSTAR PÅ KANDIDAT NR _____

Mitt namn _____

Min adress _____

Jag bidrar med _____ € (minimi 1 euro/röst)

Jag sänder mitt bidrag via

Aktia FI12 4055 1120 0450 79

Nordea FI64 1562 3000 1093 32

Danske Bank FI74 8000 1870 8920 73

Sänd röstsedeln per post till:
Folkhälsan/Lucia, Topeliusgatan 20, 00250 Helsingfors. Du kan lämna ditt bidrag och din röstsedel i Folkhälsans hus, på Hufvudstadsbladets kontor i Helsingfors och i Luckorna.

Luciainsamlingen 2016 stöder utsatta barnfamiljer

Din röst och ditt bidrag ska vara hos Folkhälsan 23.11.2016 före kl. 24.00.

De uppgifter som lämnats i samband med inbetalning och omröstning behandlas konfidentiellt och förstörs när insamlingen avslutats 31.1.2017. Från sms-bidraget avdras skatter och operatörsavgifter. Insamlingstillståndet POL-2015-13662 har beviljats av Polisstyrelsen.

Res med oss !

Fullservice resebyrå nära dig!

– flyg-, båt-, tåg-, grupp-, spa-; allt som gäller resandet.

Ring, e-posta eller kom in!

Också egna guidade gruppresor, tex:

Dagskryssning till Tallinn 3.12.2016

Stockholm The Phantom of the Opera 18-20.3.2017

Ljubljana / Slovenien 26-29.4.2017

De efterfrågade dagskryssningarna till Tallinn fortsätter!

<http://karjaa.matkahaukka.com>
e-mail: karis@matkahaukka.com

Karjaa
Karis

Resefönster Ab / Resehaukka
Tel.019-2782800
Köpmangatan 4 10300 Karis

HÖSTDAGARNA. Mod var temat när ungdomar från hela Svenskfinland samlades till höstdagsgemenskap i Toijala.

Unga möttes kring mod

”Att vara programledare har varit min hemliga önskan”

Höstdagsreportrarna har tagit pulsen på programledarna Emma Lidman och Patrick Koski.

Hur många gånger har ni varit på HD?
Emma: Det här är fjärde gången för mig.
Patrick (Pate): Sjätte för mig.

Varför kom ni hit första gången ni var här?
Pate: Det var obligatoriskt på hjälpledarkursen när jag gick den år 2010.
Emma: En kompis sa helt enkelt att jag skulle komma med.

Vad tycker ni om årets tema?
Emma: Tycker att det är ”modigt”. Det är bra, det är svårt att vara modig i dagens samhälle. Det är bra med tanke på till exempel ungdomar och gruppträck, det visar att det är modigt att vara annorlunda.
Pate: Jag håller med Emma!

LJUSTÄNDNINGEN PÅ Allhelgona har blivit en tradition på Höstdagarna. FOTO: CHRISTA MICKELSSON

Vad är det modigaste ni har gjort?

Pate: När jag köpte mina tights för morgongymnastiken, då från kvinnoavdelningen, och gick in i omklädningsrummet. Då tittade människor på mig, så där liksom att: ”Vad håller den där jappen på med?”

Emma: I går, då vi stod på scenen.
Pate: Vi kan säga att vi var ”lite” nervösa.

Hur blev ni programledare?

Emma: Jag sitter med i FKS-styrelsen som ordnar och planerar HD, och vi skulle välja programledare. Jag sa att jag kanske kan vara, för jag tänkte att det inte kan vara en så stor grej. Och innan jag ens hann avsluta min mening sa **Patricia Högnabba:** ”Okej, du får vara programledare.” Sen hade vi flera förslag på andra människor som

skulle vara programledare, varav Pate var en, och jag tänkte att jag frågar Pate eftersom jag känner honom. Pate sa: ”Nå joo, okej.”

Pate: Det har alltid varit en sådan här ”secret wish”, sen första året jag var med, att någon gång vara programledare.

Emma: Jag tänkte också att programledare är ”jättesistiga”, så varför inte.

Varför ska man komma på HD?

Pate: Det bästa med HD är kanske att människorna är så öppna. Man träffar också nya människor. Som dom sa på andakten i morse: Man kommer hit och känner liksom tre personer, men sen så lär man känna fler.

Emma: Man får nya vänner, sådana som man sedan bara träffar på HD.

Vad vill ni ha i julklapp?

Emma: Vet inte ... Jag säger som min pappa sagt: bra sällskap.

Pate: En ny madrass, eller en ny säng. Min säng är så dålig.

”Det bästa med HD är kanske att människorna är så öppna.”

Patrick Koski

Kvinnan bakom HD

För att ta reda på sanningen om Höstdagarna har vi intervjuat chefen bakom hela samlingen, Patricia Högnabba.

Hur länge har du varit chef på HD?

– Det är styrelsen som är chef, jag bara gör som de säger. Men jag har jobbat som förbundssekreterare för FKS (Förbundet Kristen Skolungdom r.f) sedan början av 2000-talet.

Hur orkar du med HD år efter år?

– Höstdagarna är teamwork och jag tror inte att jag varit med om lika fint teamwork någon annanstans som här. Jag är jätteimponerad av styrelsen, ni ska fråga dem varför de år efter år vill lägga ner massor av tid på det här.

– Jag tror att för många av dem är HD en slags församlingsgemenskap. Det handlar om unga människor som kanske inte har en kristen gemenskap i så många andra sammanhang.

– Jag är själv ungdomsledare i Matteus församling och vill att det ska finnas ett evenemang dit många ungdomar kan komma och träffa andra unga än sina egna kompisar i församlingen. Det är viktigt att se och förstå hur människor gör och tänker på andra platser i Svenskfinland, inte bara på den egna hemorten.

Hur många är med på HD i år?

– Lite på 500. Under hela Höstdagarnas historia har deltagarantalet varierat väldigt mycket. När jag började låg det omkring 200 och sedan gick det upp till ungefär tusen medlemmar. På senaste tiden har det varit kring 500-600.

– Deltagarantalet har mycket att göra med hur ungdomsarbetet ser ut ute i församlingarna för tillfället. Det varierar också beroende på hur upptagna ungdomarna är och hur många andra evenemang som konkurrerar om deras tid.

– Under den tid jag jobbat med HD har vi varit på tre olika ställen, men känslan av att vi gör det här tillsammans med församlingarna har hela tiden funnit och kanske också stärkts.

Hur mycket jobb ligger det bakom HD?

– Jättemycket. Och det mesta går att göra först en månad på förhand, när anmälningarna kommit in.

Vilket är ditt favoritminne?

– Jag har ganska många trauman. Särskilt från den tiden då Höstdagarna ordnades i Sampolaskolan i Tammerfors. Då var tidtabellen ännu tajtare och det var då deltagarantalet var som störst. Vi var också ett mindre team som hade ansvar, medan hela stället var oroligare. Men jag hade knappast fortsatt om det inte blivit bättre minnen sedan dess!

Denna sida är producerad av deltagarna i Kyrkpressens workshop "Journalist för en dag" som hölls på Höstdagarna. I den deltog Cecilia Boström, Helsingfors, Daniela Ikäheimo, Lijjendal, Linda Joensuu, Esbo, Carolina Lindroos, Tammerfors, Linnea Bodström, Vörrå, Jenni Rahja, Hangö, Emilia Launonen, Närpes och Elin Svedman, Närpes.

Vad betyder mod för dig?

Temat för årets Höstdagar var "mod". Vi frågade några deltagare vad mod betyder för dem.

1. **Ida Svedman**, 14 år från Gottböle, Närpes: Jag tycker inte att jag är så modig. Jag skulle vilja bli modigare, kunna tala och lära känna fler.

2. **Amanda Riikonen**, 17 år från Helsingfors: Att våga göra de saker man är rädd eller nervös för. Men det krävs mod för att göra vissa saker.

3. **Medina Söderlund**, 15 år från Närpes: Jag är ganska modig, när jag beställde hamburgare igår på finska tyckte jag att jag var modig. Jag är modig i vissa saker.

4. **Heidi Paul**, 23 år bosatt i Åbo: Ibland är jag modig. Nu vågar jag göra saker jag inte vågat förr, t.ex. att tala inför folk.

5. **Jonas Hellman**, 19 år bor i Åbo: Jag tycker temat mod känns lite flummigt. Det kunde ha varit mer specifikt.

6. **Christer Romberg**, 30 år från Borgå: Att våga hjälpa, våga finnas där när ingen annan finns där. Det kräver mycket att våga hjälpa när ingen annan vågar.

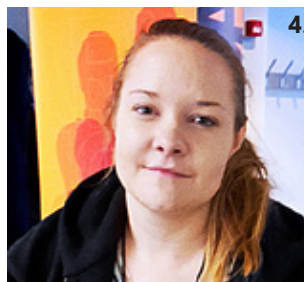
1.

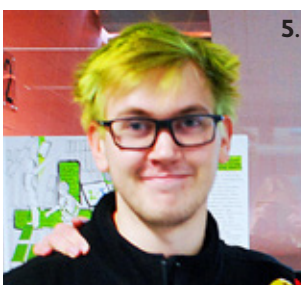
2.

3.

4.

5.

6.

TILLSAMMANS. Nej, det historiska mötet i Lund och Malmö gör inte två kyrkor till en. Inte ens eniga. Men det är en vändpunkt där hårda ord byts mot goda.

Lovar och vill

TEXT: MAY WIKSTRÖM

FOTO: MARIE RENAUX-LUTHERSKA VÄRLDSFÖRBUNDET/MAY WIKSTRÖM/MAGNUS ARONSON-IKON

Den jättelika idrottshallen är en tryckkokare. Proppfull, laddad, varm har den nogsamt hållits sjudande hela dagen.

Och nu, nu. Snart.

Cirkus Cirkör drar igång ännu ett programnummer i en kavalkad av det bästa Underhållningsverige har att erbjuda. I samma sal har det spelats hockeyfinaler och sjungits Eurovisionsschlager. Allt är naturligtvis hisnande. Perfekt. Storslaget. Tekniken betjänar konsten prickfritt, i ljud, ljus och på den jättelika ljusskärm som gör att vi som sitter ljusår ifrån korset och scenen faktiskt tar miniatyrmänniskorna därnere till oss som om vi var nära intill.

Men än har han inte kommit.

Malmö Arena valdes tidigt som publik skådeplats för det historiska påvebesöket i samband med det gemensamma firandet av minnesåret av reformationen. Det är lätt konstaterat att det blev väldigt mycket påve och betydligt mindre Luther.

När programledaren Kattis Ahlström nästan snubblande får fram sitt *Ladies and gentlemen, now they are here!* flyger korken i taket. Tusentals mobiltelefoner höjs, medan vagnen med de tre celebra gästerna rullar in. En av dem är helt klart mer huvudperson än de andra.

”Katoliker och lutheraner ska alltid utgå från det som förenar, inte från det som skiljer dem åt – också där skillnaderna är lättare att se och förklara.”

Det första löftet

Initiativet att minnas tillsammans i en akt som också skulle utstråla förlåtelse och helande av det som brutit kom från den lutherska folkkyrka med över sex miljoner medlemmar som sedan

”Vi är omtumlade. Vi har skratat. Många av oss har varit tårögda.”

Ärkebiskop Antje Jackelén

2014 leds av en kvinnlig ärkebiskop, Antje Jackelén. Speglat mot den katolska kyrkans ämbetssyn var det intressant. Det faktum att självaste påven tackade ja till inbjudan sände chockvågor över hela den kristna världen. Journalister från hela världen flockades för att dokumentera.

”Katoliker och lutheraner måste kontinuerligt tillåta varandra att förändras i mötet med varandra.”

Det andra löftet

På presskonferensen blir sprickan i åsikt och tro tydlig, när blickarna stelnar vid de besvärliga frågorna om ämbetssyn, gemensamt nattvardsfirande, homosexuella i kyrkan. Efterspelet med *Il Papis* uttalande på det påvliga planet med hans särskilda hovreportrar fick gendermedvetna nordbor att dra efter andan. Kvinnor i prästämbete är inte aktuellt i den katolska kyrkan. Kramen mellan honom och biskop Antje hade inte djupare innebörd.

De är inte ett. De blev inte ett, kyrkorna.

”Katoliker och lutheraner ska eftersträva en synlig enhet.”

Det tredje löftet

But, what did you expect? I den högtidliga mässan i domkyrkan i Lund sker det ändå något som ingen kan förneka. De fem löften som avges och högtidligt bärs fram av barn i form av fem ljus, går inte att vifta bort. Inte av de närvarande dignitärerna från kyrkor och stater i hela världen. Inte av kardinalerna. Inte av biskoparna. Inte av kungafamiljen och de miljoner tittare som följer direktsändningen. Inte av påven Franciskus.

Och inte av de lutheraner som får representera hans motpart:

– Med glädje har vi insett att det som förenar oss är mycket större än det som skiljer oss åt. På den resan har vår öm-

FEM LÖFTEN bars under högtidliga former till koret i mässan i Lund.

sesidiga förståelse och tillit vuxit, sade biskop Munib Younan, ordförande för Lutherska världsförbundet.

Och ärkebiskop Jackelén, sida vid sida med bröderna på presspodiet, konstaterar efter kulmen i Arenan, när allt är över: – Vi är alla omtumlade. Vi har skratat. Många av oss har varit tårögda ... (bröderna nickar instämmande) ... och jag anser att det vi har gjort i dag är något bara kyrkan kan göra!

”Påven brukar överraska” hette det inför mässan och publikfesten. Överraskningen kom:

– Vi vet att det ofta är när han går

utanför sitt manuskript som det viktiga kommer, påpekar den katolske biskopen i Sverige, Anders Arborelius.

”Katoliker och lutheraner ska tillsammans återupptäcka kraften i evangeliet om Jesus Kristus för vår tid.”

Det fjärde löftet

När det är påven Franciskus tur att stiga upp i talarstolen inför den tusenhövdade

MALMÖ ARENA var skådeplats för den publika delen av påvebesöket och det gemensamma firandet av reformationsåret. Under den senare delen av eftermiddagen var så gott som alla tiotusen sittplatser upptagna.

Junge erkänner ändå att det inte finns några konkreta modeller för hur man nu ska gå vidare i enhetsarbetet.

– Det ultimata målet är att kunna fira gemensam måltid. Det är runt bordet människor kan se kyrkans enhet. Det var också något jag lyfte fram i min predikan.

Vägen dit är lång.

– Vi har ingen tidsplan, instämmer Vatikanens representant **Kurt Kardinal Koch** inför den internationella pressen.

Men han säger att å andra sidan hade ingen trott för fyra år sedan att de skulle vara med om ett möte som det här.

– Gud har pushat på oss.

”Katoliker och lutheraner ska gemensamt vittna om Guds nåd, i ord och tjänande.”

Det femte löftet

Så vilka blev spåren av den enorma teologiska investeringen? Av festen? I Malmö- och Lundbornas vardag syntes den dels i den febrila evangelisationsverksamhet från både katolskt och lutherskt håll utanför avspärningarna. För polisen i ett aldrig skådat pådrag. Konkret drabbade den lokalbefolkningens resplaner och vardag – kollektivtrafiken varnade oavbrutet för påvliga trafikstockningar. Alla visste. Men betydelsen?

I tåget till Lund sitter pappan med två cykelhjälmsprydda knattar.

– Ser ni en gubbe med hög mössa kan ni vinka och hälsa ”Pax vobiscum”, för det är påven. Jag tror det betyder ”gå i frid” eller nåt.

– Jamen, är det nåt positivt?

– Absolut!

Tåget saktar in.

– Pappa, tror du på Gud?

Han. Sorglöst.

– Näe, det gör jag inte.

De greppar kaninburen och stiger ut på perrongen.

(De citerade löfterna är översatta utdrag av *the Five Imperatives*, som lästes av unga katoliker och lutheraner i mässan i Lunds domkyrka.)

STORA AVSPÄRRNINGAR dominerade domkyrkokvarteret.

JUBLET MÖTTE påven, biskop Munib Younan och generalsekreterare Martin Junge.

Arenan kommenterar han de vittnesbörd om kristnas arbete för fred, rättvisa, utveckling, som deltagarna har fått höra under kvällen. I Colombia får kristna erkännande för sitt samarbete för att initiera en helande samhällsprocess.

– Jag ber er att be för detta land, så att vårt samarbete äntligen kan få till stånd den efterlängta och nödvändiga fred som behövs för en värdig mänsklig samlevnad. Låt det bli en bön som också omfamnar alla dem som bor i länder där svåra konflikter fortgår.

Också kommertillägget, extrakryddan:

– Vi behöver *la revolution de la ternu-*

”Det här är en milstolpe i den ekumeniska pilgrimsfärden.”

Martin Junge, generalsekreterare för Lutherska världsförbundet

ra, en Ömhetens revolution.

Den bländvita gestalten med gammelmansrösten i talarstolen långt, långt borta dröjer långsamt vid orden. I belöning får han åhörarnas vilda jubel och applåder.

Under mässan har påven Franciskus och biskop Munib Younan undertecknat den gemensamma deklaration där kyrkorna erkänner både varandras övertramp mot varandra och varandras tillhörighet i Kristus. Strävan ska vara att vittna tillsammans, lägga hatet åt sidan och arbeta tillsammans för att synliggöra Guds kärlek bland människorna. Själva undertecknandet vid det rappt

framlyfta bordet framme i koret är inget hastigt framkrafat jubileumspynt.

En av de ekumeniska eminenserna i dagens kristenhet är Lutherska världsförbundets generalsekreterare **Martin Junge**. Han är noga med att påpeka:

– Deklarationen är ett fantastiskt resultat av femtio års ekumeniskt arbete. Det här är en milstolpe i den ekumeniska pilgrimsfärden.

Ett annat konkret tecken är det samarbetsavtal som undertecknades mellan den katolska diakoniorganisationen Caritas och Lutherska världsförbundets World Service.

ELLIPS

En frukt eller så inte

Jag har talat med många som jobbar på Folkhälsan eller vid någon organisation underställd Folkhälsan, och det är nånting de får som jag är lite avundsjuk på: en frukt om dagen. Så här tar Folkhälsan hand om alla sina anställda.

Vad fint! tänker jag, och sen tänker jag vidare. Finns det något annat uppiggande man kunde få, något som kunde sätta fart på arbetsdagen? Vi behöver vitaminer, men vi behöver också kultur.

Ett stycke klassisk musik per dag, för allihopå? En vacker mening ur en bok, varje dag? Ett konstverk som skickas till oss per e-post av chefen och som vi får fördjupa oss i på datorskärmen – garanterad konstupplevelse i fem minuter per dag? Är du intresserad?

Eller, på en kristen arbetsplats som vår, tio minuter bön varje dag, på givet klockslag? För avslappning: fem minuter djupandning varje hel timme – lugn garanteras. Är det något för dig?

Eller är det något mer, något ännu mer vi behöver?

En kram varje dag. (Vill vi ha kramar varje dag? Av vem?) Ett uppmuntrande ord, varje dag. Ett: jag ser hur hårt du jobbar, du är viktig för mig.

Jag talade nyligen om mina arbetskompisar med en person som hört många berättelser om många relationer från olika arbetsplatser. Hon fick mig, för en stund, att se på dem utifrån och stanna upp. Vilken gemenskap vi har! Hur viktiga vi är för varandra. Hur vi uppmuntrar och bär, i med- och motgång, med ord, blickar och gärningar.

Folkhälsan har en frukt per dag. Jag avstår så gärna frukten om jag får behålla kollegerna.

■ SOFIA TORVALDS

Inte främst en solskenshistoria

FLYKTINGAR. Den kinesiska flickan Jin Tao kom till Finland som flykting. Hon ville innerligt göra rätt för sig. Men så blev det inte.

TEXT: ULRIKA HANSSON

– Jag hatar uttrycket ”Det finns inget alternativ”, säger författaren och Hufvudstadsbladets före detta kåsör **Anna Lena Bengelsdorff**.

Hon syftar på den ogenerösa inställning till flyktingar som ofta kommer till uttryck i finländsk politik i dag. Som ett inlägg i flyktingdiskussionen har Bengelsdorff gett ut boken *Bara i mörkret är alla katter grå* som handlar om **Jin Tao**, en kinesisk flicka som blev hennes vän. Med sin bok vill hon visa hur mycket Jin kunde ha gett det finländska samhället om vi i stället för trög och avvissande byråkrati hade sagt välkommen.

I boken varvas Bengelsdorffs egna iakttagelser med Jin Taos texter om sin uppväxt, i översättning från engelska till svenska av Bengelsdorff. Alla intäkter från boken går till flyktingarbete.

Ville göra rätt för sig

Bengelsdorff höll en kurs i lantbruk i högstadiet Norsen på nittioalet och i hennes grupp landade den sextonåriga Jin. De är goda vänner än i dag och håller tät kontakt, även om Jin numera bor i USA med sin familj.

– När vi lärde känna varandra talade hon en nödortigt engelska. Jag tyckte lite synd om henne, hon var så utanför.

Hennes mamma och bror hade anlänt till Finland ett par år tidigare, pappan var i det skedet fortfarande kvar i Kina. Bakom sig hade Jins familj många år av hårt arbete och fattigdom på den kinesiska landsbygden. Som ett led i kulturrevolutionen i Kina skickades Jins föräldrar, som båda var läkare, till en av de fattigaste provinserna för att som andra intellektuella omskolas i hårt kroppsarbete. Jins uppväxt är fylld av år då hon inte kunde bo hos sina föräldrar på grund av deras arbete. Jin Tao

berättar odramatiskt och utan bitterhet om en barndom där det aldrig fanns tillräckligt med mat, där stora latriner utomhus var en livsfara för barnen och en barndagvård som gick ut på att barnen fick leka utomhus med varandra i bergsbyn tills föräldrarna återvände från jobbet.

I dag bor Jin med sin man **Neil Harmon** och två döttrar i USA. Hon har studerat ekonomi, är idrottsinstruktör, driver framgångsrikt en handfull massagekliniker samt äger och hyr ut fastigheter. Men resan till det liv hon lever i dag gick alltså via Finland.

– När hon bodde här pratade alltid Jin om att hon vill göra rätt för sig och ge något tillbaka till Finland som tog emot henne.

Bengelsdorff och några goda vänner till henne bestämde sig för att försöka anställa henne som en allt-i-allo, hon var duktig på att laga kinesisk mat och hjälpte gärna till med städning, målande och andra sysslor. De skulle se till att hon åtminstone hade en minimilön.

– Jag ringde skattemyndigheterna och sa att jag har en kinesisk flicka här som vill bli finsk skattebetalare. Det lät ju bra, tyckte de. ”Kan hon finska?” frågade de. ”Nej”, sa jag. ”Men då går det inte”, blev svaret.

Liknande styv byråkrati har Bengelsdorff stött på också senare i livet när hon försökt hjälpa en utvisningshotad släkting till Jin.

– Språk lär man sig genom att få jobba, säger Bengelsdorff.

Nyttostämpel i pannan

När den kantiga byråkratin i Finland kändes för svärgenomtränglig beslutade sig Jin för att försöka flytta till USA. Samtidigt som hon hade hjälpt Beng-

DE ÄR goda vänner än i dag, Anna Lena Bengelsdorff och Jin Harmon, här på besök med sina döttrar på Bengelsdorffs gård i Raseborg. FOTO: NEIL HARMON

elsdorffs far med hushållssysslor hade han lärt henne mycket om ekonomi, aktiesparande och placeringar.

– Min far beundrade hennes förstånd och karaktär, brukade han säga. Deras gemensamma intresse för finanser ledde till att hon senare fick en examen inom ekonomi i USA.

– Ingalunda kom Jin hit för att snylta på vår välfärd. Det är så vansinnigt oförsämt när politiker uttrycker sig så.

Bengelsdorff säger att Jin är ett bevis på att nytta inte syns utanpå.

– Om vi inte är beredda att lyssna utan utvisar i rasande fart vet vi inte vem som kan vara till nytta. Och alla kan inte, varken finländare eller flyktingar, vara till nytta. Men dem ska vi också ta hand om. Om vi ger människor som Jin Tao en chans får vi hjälp med att ta hand om dem som behöver det.

Bengelsdorff menar att vi måste

På tal om människans bästa vänner

FILM

Vänner för livet

Regi: Cesc Gay

Döden är i det västerländska samhället ett enda stort tabu, något vi helst av allt undviker att tala om. Det är med

andra ord inte som i Mexiko där man firar De dödas dag med fest och fyrverkeri.

I den spanska filmen *Vänner för livet* positionerar man sig mittemellan de två yt-tyligheterna. För trots att slutet närmar sig ligger fokus här på livet, på stundens behag. Blott en dag, ett ögonblick i sänder, liksom.

Handlingen är förlagd till Madrid. Det är höst och

medelålders skådespelaren Julián (**Ricardo Darín**) får besök av Tomás, en gammal vän som sedan flera år tillbaka är bosatt i Kanada.

Det är ett bra tag sedan de två träffades och när så nu sker är omständigheterna inte de bästa. Det visar sig att den cancersjuka Julián ämnar sätta punkt för sina behandlingar, det tjänar ändå ingenting till.

Men skymningslandskapet till trots har katalanen **Cesc Gay** skapat den mest

livsbejakande av filmer; en vänskapsskildring av det slag som känns både äkta och genuin, som inte har mycket till övers för de ”traditionella” manliga värderingarna.

Här var det ont om stora ord och gester, om fotbollssnack och domedagsstämningar värdiga **Ingmar Bergmans Nattvardsgästerna**. Man promenerar längs stadens gator, dricker ett glas vin, hälsar på vänner och bekanta, biktar sig och – tar farväl.

Lätt är det inte, ofta blir det pinsamt och obekvämt (som det brukar). Men filmen i sig är vacker så, finstämd och vemodig, varm och humoristisk – som i scenerna där hundägaren Julián går in för att finna ett nytt hem för bullmastiffen Truman, en annan av människans bästa vänner.

Kort sagt: livet går vidare även när döden har vägar förbi.

■ KRISTER UGGELDAHL

se individerna och inte kategoriseringsarna.

– Bara vi lyckas komma över den första förskräckelsen kan vi räcka ut handen till dem en och en, i stället för att se flyktingar som en stor och skräckinjagande grupp. Jag har fått tillbaka i rikligt mått efter att jag lärde känna Jin.

– Jag vill också betona att välfärdsflykting inte är synonymt med brottsling. De allra flesta som kommer hit vill göra något. Och hur många välfärdsflyktingar har inte emigrerat

från vårt eget forsterland i tiderna?

Vad kan vi göra då för att arbeta för en invandravänligare attityd?

– Jag tror inte att brandtal hjälper. Och det är tokigt att underblåsa skillnader genom att alltid ställa ytterligheter mot varandra i debatter. En sansad diskussion är jätteviktig.

Bengelsdorff, som själv varit lärare, ser möjligheterna i den branschen.

– Lärare är i nyckelposition. De har en möjlighet att påverka unga i en to-

lerant riktning. Bland annat boken om Jin Tao kunde fungera som bredvidläsning och diskussionsunderlag.

På bokmässan i Helsingfors sålde Bengelsdorff en hel del böcker.

– Det gick enkelt att gå fram till folk och göra reklam för boken eftersom intäkterna går till välgörande ändamål. När **Matti Vanhanen** och jag pratades vid på bokmässan, och jag bland annat berömde hans svenska, sa han: "Jag tar den."

Bengelsdorff vill inte att boken ska uppfattas som en liten solskenshistoria, utan uttryckligen som en skarp röst i flyktingdebatten.

– Jin har sagt att det hon uppskattade när vi först möttes var att jag ställde frågor och var intresserad av vad hon svarade. Men jag är inte unik på något vis. Det finns massor med människor som arbetar för flyktingar i det tysta varje dag.

"Bara vi lyckas komma över den första förskräckelsen kan vi räcka ut handen till dem en och en."

När yttre rymden kallar

DOKUMENTÄR

Min pappa från Sirius

Manus och regi: Einari Paakkanen

Produktion: Elina Pohjola/Pohjola-filmi

Tills att han var tolv år såg **Einari Paakkanens** liv ut som vilket finländskt barns som helst. Men en november-

dag meddelade hans pappa **Veikko** att han nått insikt om tingens sanna tillvaro – han hade blivit upplyst. Från och med den dagen samtalande Veikko med medhjälpare i parallelluniversum, tog emot meddelanden av utomjordingar och använde sina nya krafter till att bota sjuka och hitta energifält ute i trädgården.

I dokumentärfilmen *Min*

pappa från Sirius gör Paakkanen upp med sin uppväxt. Vad gör det med ung pojke att han fått åka ut i skogen med sin pappa mitt i naturen för att spana på ufon? Att

pappas helande händer jämt fanns vid sidan av basketplanen när en kompis skadat sig? Att själv tilldelas en tystlåten medhjälpare från yttre rymden?

MATTHIEU LANGLOIS är läkare i den franska Polisstyrkan RAID som rycker in vid bl.a. terrorhändelser. FOTO: JOHAN TOLLGERDT

Ögonvittnen från de dödas värld

BOK. 46-åriga **Matthieu Langlois** var förste läkare på plats på Bataclan under terrordådet i Paris för snart ett år sedan.

– I min bok försöker jag förklara att jag gjort vad jag kunnat för att rädda människoliv, säger han.

Det har bara gått en och en halv timme efter att tre islamistiska terrorister attackerat konserten med metalbandet Eagles of Death Metal på Bataclan i Paris. Läkaren **Matthieu Langlois** är en av de första som tränger in i skräckens konsertlokal tillsammans med ett par specialtränade poliser.

– På bara några minuter måste jag göra livsviktiga men plågsamma val, säger han. – Hur gärna jag än önskade det går det inte att rädda livet på alla människor.

Trots att det var förbjudet beslöt sig Langlois för att ta av den luva som skymde hela hans ansikte, utom ögonen.

– Det kändes som om det var viktigt att visa åtminstone ett mänskligt ansikte i detta hemska ögonblick, säger han.

Attacken inträffade den 13 november förra året. I dagarna har Matthieu Langlois släppt boken *Médecin du Raid, Vivre en état d'urgence* (Som läkare i polisstyrkan Raid, Leva i undantagstillstånd) som fått enorm respons av kritiker och läsare.

I boken berör han sin egen rädsla med några få rader.

– Jag vet att jag greps av panik någon gång medan

jag försökte ge första hjälp åt skadade. Den grep tag i mig men varade i bara några sekunder.

Den här rädslan har han övat på massvis av gånger, för att kunna tränga bort den i svåra situationer som under mardrömmen på Bataclan.

Också 50-åriga grafikern **Fred Dewilde** överlevde massakern. I dagarna släppte han serieteckningsboken *Mitt Bataclan*, som handlar om de dramatiska händelserna.

– Det jag och andra upplevt går knappast att beskriva med ord. Vi är överlevande från de dödas värld, säger han.

Trots all tragik säger sig Fred Dewilde inte ha lust att hata. Han understryker att man inte får bli offer och vara rädd för dem som ser "svartmuskiga" ut.

– Fienden har ingen färg eller religion. Fienden består av fanatism och rädsla, säger han till tidningen *Le Soir*.

– Det är själva galenskapen som leder till krig och terrorism, menar han.

– Det är uppenbart att mitt liv nu delas i två delar, säger han och förklarar att det handlar om före och efter dådet på Bataclan.

– I dag värdesätter jag livet mer än någonsin, säger han.

JOHAN TOLLGERDT

DEN 13 NOVEMBER 2015 inträffar flera samordnade attentat i Paris. Islamistiska terrorister skjuter vid fotbollsarenan Stade de France och beskjuter fem krogar och kaféer samt konsertlokalen Bataclan. Sammanlagt dödas 130 människor och över 350 personer skadas. Däden är de värsta i Frankrikes historia sedan andra världskriget.

sig blötsnö nystas en berättelse om att vara fel upp, om att återvända till sin uppväxt och försonas med den. Och ur pappans synvinkel: att vara ständigt missförstådd och tvingas lära sig leva med uteblivna löften. Men kanske mest av allt handlar den här dokumentären om hur det är att vara uppriktig. Att göra det där man dragit sig för att göra, och ge utrymme åt bitar som skavde mot varandra att någonstans falla på plats.

CHRISTA MICKELSSON

PSALMVÄVEN NOVEMBER

1 V	2 M	3 H	4 N	5 U	6 J	7 O	8 H		9 A	10 E		11 G	12 T	13 F		14 D		
15 C	16 E	17 P	18 I	19 O	20 H	21 K	22 U	23 S		24 J	25 L		26 M	27 P	28 A	29 K	30 U	31 C
32 V		33 J	34 E	35 S		36 G	37 O	38 A	39 B	40 M	41 L	42 N	43 T	44 J	45 O	46 V	47 C	48 U
49 P	50 R	51 D	52 A		53 S	54 U	55 C	56 H	57 P	58 K	59 G	60 M	61 P	62 I	63 U	64 J	65 B	66 E
67 F	68 A		69 K	70 L		71 S	72 C	73 E	74 K		75 M	76 S	77 N		78 S	79 H	80 E	
81 L	82 B		83 H	84 F	85 C	86 K		87 D	88 A	89 T		90 E	91 B	92 K	93 H	94 O	95 R	
96 P	97 J	98 T	99 U		100 J	101 I	102 D		103 A	104 H	105 G	106 N	107 O	108 I	109 C	110 E	111 N	112 U
113 T	114 F	115 V		116 M	117 S	118 L	119 C		120 A	121 J	122 M		123 B		124 K	125 P	126 D	

Konstruerat av ANN HUSMAN

- A Primater som väsnas 9 28 88 103 52 38 120 68
- B Ishydda 123 39 65 91 82
- C Nervösa 47 109 15 31 85 72 55 119
- D Näveraskar för t ex bär 102 14 87 126 51
- E Hemvist eller gömställe 90 10 73 110 80 34 66 16
- F Sigurdardóttir, författare 84 13 114 67
- G Småspik 105 36 11 59
- H Affärer, kanske skumma 56 20 3 79 93 104 83 8
- I Nicka till 18 101 62 108
- J Ansenlig 64 33 121 44 100 97 6 24
- K Magi 124 58 21 86 74 69 29 92
- L Musikern Wainwright 81 70 41 25 118
- M Plats för hänge 60 116 122 2 40 75 26
- N Lär blomning mogna ur 42 4 111 77 106
- O Den fäster 107 7 19 37 94 45
- P Förhindra 27 96 49 17 125 61 57
- R "Jag vill aldrig dansa på rosor,
ty då sticker de mig i min ---" 95 50
- S Utomordentligt 78 117 35 23 76 53 71
- T Brukar arg hund 43 113 89 98 12
- U Hem för flitiga 99 54 48 30 112 5 22 63
- V Bröd- och likörkrydda 1 46 32 115

PSALMVÄVEN

Fyll i de ord som sökes på raderna A-V. Motsvarande siffra i kombination med radens bokstav finns i rutfältet upptill. Flytta över bokstäverna så att den första bokstaven på rad A motsvarar A9, den andra A28 o.s.v. Den färdiga texten i rutfältet bildar en psalmvers. De första bokstäverna i raderna A-V bildar psalmens namn.

Oftast håller sig Psalmväven till den nya psalmboken, men för att det ska vara klurigt kan det ibland hända att vi använder oss av en äldre version av någon psalm.

Rätt svar på förra Psalmväven är psalm 297, vers 2, som börjar med orden "Lova Herren, alla munnar!" Vinnare i förra Psalmväven är: Leif Rönngård, Övermark, Ulrika Wärnå, Esbo och Anna-Lisa Viherkanto, Helsingfors. Grattis! Prisböckerna kommer på posten.

VINN
BÖCKER!

SKICKA IN!

Skicka in din lösning till Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors senast 29.11.2016.

Märk kuvertet "November-Psalmväv". Bland de rätta svaren lottar vi ut tre bokpris. Lycka till!

Psalm nr. och vers i Psalmboken:

Som börjar med orden:

Namn och adress:

MARKNAD

ÖNSKAS HYRA

Önskas hyra 2:a i huvudstadsregionen. Hyra högst 800€/mån. Röker ej. Har en kanin i bur. Tfn: 0505944785

Skötsam, rökfri pedagogikstud. söker 2:a i gott skick/renoverad i Jakobstad. 0449755880

UTHYRES

Stiftelsen Lillesgården erbjuder förmånliga pensionärsbostäder (ettor) i Nordsjö, ej serviceboende. 0505903780 må-tor 9-12.

MÖTEN

MÖTESKALLELSE

Svenska Studenters Agro-Forst Förening r.f. håller valmöte hos Aktia (Mannerheimvägen 14 A, 3:e vån.) den 23.11.2016 kl. 16.30. På mötet behandlas de i stadgarnas § 12 nämnda ärendena. Anmälan: sara.willberg@helsinki.fi senast den 16.11. Styrelsen Helsingfors 7.11.2016

 Bågar från 50 €
Ögonläkare hos oss!
Beställ tid!
NYKAABI SYNCENTER
Topellusespl. 12, tel. 06-722 0770
öppet: må-fre 10-17

FINLANDS STÖRSTA FÖNSTER- & DÖRRLAGER
BILLIGASTE!
LEVERANS GENAST!
NORDIC sale
Granvägen 1, 68555 Bosund
T. 721 0111, sale@nordicsale.fi
www.nordicsale.fi

KING TOURS

Nordbor i Rom - resa i berömda personers fotspår
23-27.3.2017. Pris: 990€: flyg, del i dubbelrum, hotell San Carlos i centrala Rom, frukostpension och två middagar på utvald restaurang

Fira påsken på Malta 13-17.4.2017

Pris: 990€: flyg, del i dubbelrum, halvpension under resan, all transfer, inträden enl. program, svensktalande guide.

Förfrågningar och anmälningar till Stina Lindgård, 0400 438854 info@kingtours.fi

TUNABERG
TUNARO

Hugo och Maria Winbergs stiftelse upprätthåller **Tunaberg** serviceboende samt **Tunaro** vårdhem i Esbo. Vi erbjuder vård på svenska.

Kontakta oss om lediga servicebostäder.
Pia Hannuksela, tel 050 346 1207

Vid donationer och testamenten, vänligen kontakta Ken Thilman, tel 040 556 8312

Orolig mage?

Sunwic[®]
IBS

Känslig tarm – IBS

Var tionde finländare lider av känslig tarm (IBS) utan fastställd diagnos. Typiska symptom är uppsvälldhet, diffusa magbesvär, luftbesvär, förstoppning eller diarré.

Sunwic IBS är ett livsmedel för speciellt medicinskt ändamål för kostbehandling av känslig tarm (IBS) och förstoppning.

I hälsokostaffärer och på apotek.

www.valioravinto.fi

1960
Valioravinto

 Hagaro Pensionärshem i Norra Haga, Helsingfors
Är du i behov av serviceboende.
Hos oss bor du tryggt, med svenskspråkig personal dygnet runt. Vid behov har vi tillgång till läkare dygnet runt.
Kontakta oss så berättar vi mera eller besök oss.
Föreståndare Carola Aspholm-Backman
tel. 050 572 4216
anträffbar vardagar kl.9-15
www.hagaro.net

LABYRINTH BOOKS AB

www.labyrinthbooks.fi
PB 24, 65611 Korsholm
+358 50 526 3122, info@labyrinthbooks.fi

Höstens nyheter!

Alf Snellman
Skärgårdsmordet

En deckare fylld av hemligheter, lögn och mord.

ISBN 978-952-5986-17-4
25,-

Lorenz Uthardt
Från S:t Hubertus och Kalevala till den moderna jaktetiken

ISBN 978-952-5986-19-8
30,-

Per-Erik Johnsson
Rosamunda

En berättelse om katten Rosamunda som föddes under golvet i ett skjul på landet.

ISBN 978-952-5986-18-1
14,50

Den uppskattade boken av Monika Janfelt

Monika Janfelt

Anni – en sömmerska och hennes samhälle

En efterfrågad bok med engagerande kulturhistoria, berättad med gedigna kunskaper och en påtaglig värme
ISBN 978-952-67272-4-0
25,-

Beställ: www.labyrinthbooks.fi

Vi inom Hugo och Maria Winbergs stiftelse bygger framtidens serviceboende.

Tunahem serviceboende under planering med fokus på vård och service på svenska, centralt läge och grön oas i Esbo.

Vänligen kontakta Pia Hannuksela, tel 050 346 1207, kl 13-15.
Tunahem serviceboende, Framnäsängen 4, 02230 Esbo.
www.tunaberg.net

Hilma Granqvist – antropolog med hjärtat i Palestina

Sofia Häggmans biografi över Hilma Granqvist (1890–1972) handlar om Finlands första kvinnliga filosofie doktor i sociologi. Granqvist gjorde ett banbrytande kulturanthropologiskt fältarbete i Palestina åren 1925–1931, där hon idag hyllas som en hjältinna, eftersom hennes dokumentation räddade väsentliga delar av palestinsk kulturhistoria från förstörelse. Att Hilma Granqvist glömts bort i sitt hemland är därför nästan ofattbart, men får delvis sin förklaring av hur medvetet hon motarbetades av sina manliga kolleger.

Helena Westermarck – intellektets idoga arbetare

Arne Pedersens biografi över Helena Westermarck (1857–1938) skapar en mångsidig bild av målaren som bidrog till att införa naturalismen i finsk konst, författaren som med stor iver skrev in kvinnorna i Finlands historia, kvinnosaksjournalisten och politikern, tidskriftsredaktören, journalisten, litteratur- och konstkritikern, historikern och föreningsmänniskan. Som litteraturvetare hittar Pedersen dessutom helt nya, spännande aspekter i Westermarcks litterära produktion.

SFV har gett ut 11 biografier över (nästan) bortglömda finlandssvenskar. Böckerna kostar endast 15 e. Läs mera om böckerna på www.sfv.fi/bok
Beställ på redaktion@sfv.fi eller ring 09-6844 570. Vi postar portofritt med faktura. Eller fråga även efter böckerna i bokhandeln!

INKAST FREDRIK PORTIN

Den tråkiga pappan

DET HÄNDER ofta. Vi går förbi en lek-saksaffär, ett kafé, en godisbutik eller något dylikt, och den spontana reaktionen är ”pappa, jag vill ha”. Ett typiskt beteende hos de flesta barn, men ack så frustrerande.

Det är i och för sig förståeligt att mina barn vill ha det ena och det andra. Varför skulle de inte vilja det? De lever nämligen i en värld som uppmuntrar till att begära det som kommer för deras blickar, och de får ständigt veta att det enda som har något värde är det som omedelbart ger dem personlig tillfredsställelse.

Jag förstår det så väl för jag känner ofta samma sak. Jag vill också ha, och därför blir det så svårt att neka barnen med sina långtande blickar. Då kan jag resonera att det ändå inte kostar så mycket att köpa den där leksaken, en slickepinne eller en kaka. Man måste ju få lite guldkant i vardagen.

MEN PÅ SAMMA gång är jag orolig över att om jag hela tiden ger, så kommer mina barn att sluta värdera tingen vi köper. Jag är rädd för att de ska få en attityd där tingen upphör att ha något inneboende värde – förutom i akten av att konsumera dem. Jag vill ju inte att mina barn ska tycka att de saker de får av oss med detsamma blir gamla och kan därför kasseras till förmån för nästa sak som lockar deras begär.

Genom att barnen alltid får är jag rädd att deras begär för att få allt nyare saker, gör att de uppfattar ting som utbytbara och rent av obetydliga förutom i själva konsumtionsakten. Mest av allt är jag rädd för att deras livssyn ska präglas av denna konsumentattityd. Jag vill att de ska ha den empatiska kraften som gör att de förstår engagera sig för världens lidande. Men hur ska det kunna ske om de förhåller sig till världen och medmänniskan med en konsumentattityd? Riskerar inte världen och medmänniskan i så fall att bli enbart ytterligare en vara som kan konsumeras – ett annat utbytbar och obetydligt ting? Varför skulle de i så fall engagera sig för något som är utbytbar och obetydligt?

JAG UPPLIVER ATT en konsumentkultur av likgiltighet genomsyrar mycket av västvärlden, och jag vill inte att mina barn är del av den kulturen. Eftersom vi lever mitt i en sådan kultur får jag och min fru ofta känslan av att andra fördömer oss. Vi upplever att vi blir stämplade som tråkiga – alltså, sådana som sällan tillåter någon guldkant i tillvaron. Den känslan är jobbig. Men jag ber att hela min familj ska orka stå emot de frestelser som konsumtionskulturen erbjuder, för jag är rädd att den guldkant som den menar att vi kan unna oss, enbart är gjord av kattguld.

Fredrik Portin är präst som försöker bli teolog.

”Mest av allt är jag rädd för att deras livssyn ska präglas av denna konsumentattityd.”

RESPEKT HOMOSEXUALITET

Att älska kyrkan och sin nästa

I anledning av intervjun med biskop Guy Erwin i Kp 20.10 hävdar Håkan Lindroos 3.11 att ”viljan att bevara äktenskapet som ett livslångt förbund mellan en man och en kvinna är ett uttryck för kärlek till Kristi kyrka medan motsatsen inte är det”. Erwins liv tyder på att han inte älskar kyrkan, eftersom han inte lämnade den man han älskade för att kunna bli präst.

Just sådana motsättningar ville den evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika ELCA undvika. Det gjorde man, då kyrkomötet 2009 antog ställningstagandet Human Sexuality. Gift and Trust (Människans sexualitet. Gåva och ansvar).

I ställningstagandet konstateras, att kyrkans medlemmar enligt sitt samvete har olika övertygelser om förhållandet mellan människor av samma kön. Somliga tror att utlevd homosexualitet strider mot Bibelns lära och att homosexuella bör leva i celibat. Andra tror att Bibelns syn är tidsbunden och att kärleken till nästan förutsätter att också homosexuella får ingå äktenskap.

Kyrkomötet i ELCA till-

står att kyrkan inte har nått konsensus i denna fråga. Men trots oenigheten förbinder man sig att leva som medlemmar i kyrkan med respekt för varandras samvetsbundna övertygelse. Och man lovar att tillsammans i studier och bön sträva efter det som är bäst för varje enskild individ och för gemenskapen.

Kyrkomötets ställningstagande gjorde det möjligt för Guy Erwin att gifta sig med sin man, bli präst och biskop. Några lämnade kyrkan på grund av ställningstagandet, men också de flesta som inte godtar samkönade äktenskap välkomnar i dag biskop Guy Erwin och hans man.

Finlands lutherska kyrka håller på att ta i bruk en ny modell för konstruktiva samtal mellan dem som har olika syn på samkönade äktenskap. Man får hoppas att dessa samtal kan leda till en likadan respektfull samlevnad i oenighet som man har kommit överens om i ELCA.

ULF SÄRS

Helsingfors

LUTHERÅR ÖPPNINGSGUDSTJÄNST

Visa på det viktiga i märkesåret

I KP 44 ifrågasätter min gode vän Lars Lundström utformningen av märkesårets öppning som sändes 16.10 i Yle Vega och Yle Fem. Som ansvarig redaktör svarar jag gärna.

Då det stod klart att den nationella öppningen äger rum 30.10 i Åbo och till innehållet blir mycket finsk valde vi att ha en svensk öppning på reformations-söndagen i Borgå domkyrka. Öppningen planerades av Borgå domkapitel, Borgå svenska domkyrkoförsamling, KCSA och Frikyrklig samverkan.

En för alla gemensam strävan var att öppningen skulle uttrycka att vi går in i nådens år 2017 tillsammans (jfr LVF Together in Hope). Vi ville förenas i bekännelse och bön, dela varandras psalmer och sånger, och tillsammans ta emot Kristi kropp och blod. En inbjudan riktades därför till alla kyrkor som deltar i ekumeniskt samarbete.

Slutresultatet blev en mässa med ekumeniska inslag. Eftersom den firades i Borgå domkyrka var det naturligt att följa den lutherska mässordningen. De ekumeniska inslagen märktes i liturgi och pre-

”Vi ville förenas i bekännelse och bön, dela varandras psalmer och sånger, och tillsammans ta emot Kristi kropp och blod.”

dikan, i böner och sånger, och inte minst i nattvardsfirandet.

Visst kan jag förstå kritiken och frågan: Var blev Luther? Samtidigt vill jag tro att vi genom att öppna märkesåret på det här sättet visade på något ännu viktigare: Att kristna möts och tillsammans uttrycker tron och hoppet om en bättre framtid.

Jag tillägger gärna att Luther nog kommer att synas under märkesåret. Hans upptäckt och betydelse lyfts bland annat fram i den Luthermonolog som KCSA erbjuder församlingar och skolor, i en tv-serie och flera radioandakts-serier, och i temat för kyrkodagarna som är klassiskt lutherskt (nåd).

LUCAS SNELLMAN

Ansvarig redaktör

SÄLLSKAP TROVÄRDIGHET

Präst, scout, frimurare

Nyligen uppträdde en präst som var både scout och frimurare i tv-programmet ”Himlaliv”. Varken scoutlöftet eller lagen är hemliga och vem som helst kan bli scout. Frimureriet däremot är fullt av hemlighetsmakeri och det är ett slutet sällskap. Prästen i programmet sade att frimureriet bygger på kristen grund, men Jesus nämndes inte en enda gång. Man tillber Gud den allra högste. Man kunde säga

att frimureriet är en vuxenskriftskola för män och man mognar och växer som kristen sades det vidare.

Kristendomen handlar om Jesus Kristus. När översteprästen frågade Jesus om hans lärjungar och hans lära svarade han: ”Jag har talat öppet till världen. Jag har alltid undervisat i synagogorna och templet, där alla judar samlas. Jag har inte sagt något i hemlighet. Varför frågar du mig?

Fråga dem som har hört mig vad jag har förkunnat för dem. De vet ju vad jag har sagt.” Inga hemliga rum eller exklusiva sällskap, Jesus undervisade där alla samlades. ”Det vi sett och hört förkunnar vi för er, för att också ni skall vara med i vår gemenskap, som är en gemenskap med Fadern och hans son Jesus Kristus” skriver Johannes i sitt brev. Gemenskapen och förkunnelsen är till för alla.

Jag litat inte på präster som är frimurare. Det är ledsamt och allvarligt att en präst gör reklam för hemligheter och okända ritualer. Någoting är på tok om man inte kommer till kyrkorna för gemenskap för att där växa och mogna som kristna.

REGINA KREANDER

Grankulla

OPINION INFORMATION

Skicka insändaren till:

Kyrkpressen/opinion
Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors
E-post: redaktionen@kyrkpressen.fi

Insändare måste förses med skribentens namn samt för redaktionens bruk även adress och telefonnummer. Anonyma inlägg accepteras endast i undantagsfall. Obs! Insändarnas längd är högst 1 200 tecken. Redaktionen förbehåller sig rätten att förkorta insändarna. Insänd text returneras inte.

SLEF-Media

SVENSKA LUTHERSKA
EVANGELIFÖRENINGEN
I FINLAND

URTIDENS BUDSKAP TILL NUTIDEN

BENGT DJUPSJÖBACKA

Fortiden kastar ljus över nutiden – detta gäller inte minst den bibliska berättelsen. I boken djupdyker prost Bengt Djupsjöbacka i Bibelns elva första kapitel.

112 sidor, mjukband. Pris: 14,00 €.

EVANGELIUM – GUDS KRAFT

I denna antologi bjuds läsaren med på en resa genom sex decennier av verksamhet i missionens tecken i såväl den österbottenska byn Jeppo som runt om i Borgå stift. Boken gavs ut med anledning av SLEF:s missionsfests 60-årsjubileum.

208 sidor, mjukband. Pris: 24,50 €.

ÄNGLAHÄLSNING & BETLEHEMS ÄNGAR

EVANGELISKA UNGAS UNGDOMSKÖR & UNGDOMSKÖREN EVANGELICUM

Denna nya CD innehåller sångerna från de sedan länge slutsålda skivorna Änglahälsning och Betlehems ängar. Låt sångerna vara ett redskap för adventstidens stillhet och julhelgens glädje!

Format: CD, innehåller 21 sånger. Pris: 20,00 €.

HIMLEN KOM TILL OSS

UNGDOMSKÖREN EVANGELICUM

Himlen kom till oss är Ungdomskören Evangelicums femtonde skiva och innehåller ett urval av de julsånger som funnits på körens repertoar de senaste åren. Skivan gavs ut inför julen 2015.

Format: CD, innehåller 12 sånger. Pris: 20,00 €.

Nytt kyrkoår – nya psalmer

Tack för allting på vår jord,
tack för kärleken.
Tack för löftet i ditt ord:
liv i himmelen.

Rätt till liv 1984

Text & musik:
Johanna Almark Mannila

”Det är livsviktigt att det sjungs, må det sen vara psalmer eller barnvisor. Musiken har med människans fortbestånd att göra. När allt annat är borta är sången och beröringen det som finns kvar.”

Johanna Almark Mannila, musiker och tonkonstnär

Första advent tas psalmbokstillägget med 147 nya psalmer officiellt i bruk!

Gilla Fontana Media på Facebook – håll dig uppdaterad om våra boknyheter!

Köp din egen psalmbok hos Fontana Media!

Det finns tre olika utgåvor av de nya psalmerna: en grön melodipsalmbok, en melodipsalmbok med omslag i fyrfärg samt endast tillägget *Sång i Guds värld*.

